

N:o 11.

Auk. till Riksd. kansli den 14 mars 1905, kl. 3,30 e. m.

Andra Kammarens fjärde tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 2, i anledning af väckt motion angående skrifvelse till konungen i fråga om revision af de författningar, som hafva afseende på priskurantuppgifter och markegångstaxors upprättande.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 69, har herr *O. Emthén* föreslagit, att Riksdagen måtte besluta att till Kungl. Maj:t aflåta underdånig skrifvelse därom, att Kungl. Maj:t täcktes låta öfverse och granska alla de författningar, som hafva afseende på priskurantuppgifterna och markegångstaxornas upprättande, hvarvid särskildt borde tagas i öfvervägande, om icke de många förberedande åtgärder, som nu föregå markegångstaxornas upprättande, kunde inskränkas eller om möjligt undvikas, och, för vinnande af önskvärd förenkling, de persedlar, hvilka nu finnas i de olika länens markegångstaxor upptagna, men som inom samma län icke utgöra räntepersedlar eller beräknas emellan räntegifvare och räntetagare, må kunna ur markegångstaxan uteslutas, samt, så snart denna utredning ägt rum, till Riksdagen framkomma med det förslag, som af utredningen kunde föranledas.

Bih. till Riksd. Prot. 1905. 8 Saml. 2 Afd. 2 Band. 11 Häft. (N:o 11). 1

Vid behandling af Första Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande, n:o 1, i anledning af en inom bemälda kammare väckt motion af enahanda innehåll som herr Emthéns förberörda motion, har Första Kammaren för sin del beslutat, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och i hvad mån en del räntepersedlar skulle kunna ur markegångstaxorna uteslutas, samt, efter föranstaltad granskning af de författningar, som hafva afseende på priskurantuppgifterna och sättet för markegångstaxornas upprättande, taga i nådigt öfvervägande, huruvida en förändring i de förberedande åtgärderna för markegångstaxornas upprättande i syfte att åstadkomma förenkling i det nu föreskrifna förfaringssättet skulle kunna vidtagas, utan att noggrannheten äfventyrades, samt sedermera till Riksdagen framlägga det förslag i ämnet, hvartill Kungl. Maj:t kunde finna sådan utredning föranleda.

Motiveringen till herr Emthéns förevarande motion är af följande lydelse:

»Behovet af en förändrad lagstiftning i afseende å sättet och grunderna för markegångsprisernas bestämmande har inom landets skilda delar länge gjort sig gällande. Industri, handel och näringar hafva sedan 1855 — då kungl. kungörelsen angående priskurantsättningarna utfärdades — betydligt förändrats. De bättre kommunikationsmedlen, som landet rundt sedan 1855 tillkommit, hafva på ett verkligt sätt utjämnat varuvärdet, så att samma vara betingar ungefär lika pris, om icke fullt ifrån landets nordligaste till dess sydligaste del, så dock på en oerhördt större omkrets än förr, och de »torgpris», som omnämnas uti 1855 års kungl. kungörelse, hafva icke heller numera den betydelse som då, emedan handeln såväl i städer som å landsbygd under de senaste 20 åren i allmänhet förmedlas af mellanhänder, s. k. uppköpare, och äger icke rum direkt emellan producent och konsument.

Vidare synes mig den apparat och de kostnader, som enligt åberopade kungl. kungörelsen föreskrivas och förorsakas, vara alltför stora samt i hvarje fall numera onödiga. Det bör enligt min åsikt vara tillräckligt med ett sammanträde årligen i hvarje fögderi med räntegifvare och räntetagare, därvid priskuranter för hela året borde kunna upprättas med lika stor noggrannhet som dessa enligt gällande be-

stämmelser nu åstadkommas — att såsom 1855 års kungörelse stadgar fogderivis sammanträda tre gånger hvarje år är, enligt den erfarenhet jag vunnit, obehöfligt; och då dessa sammanträden — åtminstone i det vidsträckta Norrland — äro förenade med dryga rese- och traktamentskostnader, icke allenast för sockenombuden, utan jämväl för de ombud, hvilka därvid skola iakttaga räntetagarnes rätt och bästa, böra dessa sammanträden så mycket hellre i möjligaste mån afskaffas.

Jämväl tillåter jag mig påpeka, att då den efter 1855 genomförda reformen i beskattningsafseende möjliggjort stadgandet om att en hel mängd olika räntepersedlar genom förvandling skulle öfverföras i några få hufvudpersedlar, torde det vara nödigt och nyttigt, att jämväl en hel del i markegångstaxorna förekommande persedlar därifrån utgallras.

Redan under riksdagarna 1879—1880 hafva flera motionärer i Andra Kammaren påyrkat revision af bestämmelser i oftanämnda kungl. kungörelsen, och af den behandling, som dessa motioner uti de respektive utskotten då erhållit, framgår oförtydligt, att de framställda anmärkningarna emot samma bestämmelser icke saknat fog för sig, hvadan också Andra Kammaren i enlighet med tillfälligt utskotts (n:o 2) betänkande åren 1879 och 1880 för sin del beslutat att till Kungl. Maj:t aflåta underdånig skrifvelse därom, att Kungl. Maj:t täcktes låta öfverse och granska alla de författningar, som hafva afseende på priskurantuppgifterna och markegångstaxornas upprättande, men blefvo dessa Andra Kammarens upprepade beslut icke af Första Kammaren slutbehandlade.»

Till stöd för sin af Första Kammaren bifallna hemställan har denna kammarens första tillfälliga utskott anfört:

»I enlighet med hvad motionären framhållit, väcktes under riksdagarne 1879 och 1880 inom Andra Kammaren motioner med påyrkande af revision af bestämmelserna i ofvan omförmälda kungl. kungörelse. Vid 1879 års riksdag biföll Andra Kammaren för sin del utan diskussion sitt tillfälliga utskotts n:o 2 hemställan, »att Riksdagen behagade ingå till Kungl. Maj:t med underdånig skrifvelse därom, att Kungl. Maj:t täcktes låta öfverse och granska alla de författningar, som hafva afseende på priskurantuppgifterna och markegångstaxornas upprättande, på det de många förberedande åtgärder, som nu äga rum, så vidt möjligt är, må undvikas eller inskränkas och på det att en del onödiga eller öfverflödiga skattetitlar må ur markegångstaxorna uteslutas och enahanda mått och vikt för samma räntepersedlar användas, samt slutligen att Kungl. Maj:t därefter behagade till Riksdagen göra den nådiga framställning Kungl. Maj:t profvar nödig».

Detta Andra Kammarens den 5 maj fattade beslut hann icke före riksdagens avslutande blifva af Första Kammaren behandladt, hvadan frågan förföll.

Då motion i samma ämne ånyo väcktes i Andra Kammaren påföljande år, beslöt kammaren likaledes att bifalla sitt tillfälliga utskotts förslag:

»att Riksdagen behagade ingå till Kungl. Maj:t med underdånig skrifvelse därom att, på det en del titlar å numera icke användbara skatte- och räntepersedlar måtte kunna ur markegångstaxorna utslutas samt på det enahanda vikt och måttssystem måtte för varor af samma slag i samtliga markegångstaxorna komma att användas och på det öfverensstämmelse måtte så vidt ske kan vinnas uti värdet för soldaternas och båtsmännens beklädnads- och utredningspersedlar samt för vakansersättningarna uti landets olika delar, Kungl. Maj:t täcktes låta öfverse och granska alla de författningar, som hafva afseende på priskurant-uppgifterna och markegångstaxornas upprättande, hvarvid jämväl torde tagas i öfvervägande, om icke de många förberedande åtgärder som nu föregå markegångstaxornas upprättande, kunde inskränkas eller om möjligt undvikas, och att Kungl. Maj:t täcktes så snart denna utredning skett och om möjligt till nästa Riksdag framkomma med det förslag, som af pröfningen föränledes».

Första Kammarens andra tillfälliga utskott, till hvilket detta Andra Kammarens beslut blifvit remitteradt, hemställde, att Första Kammaren endast så till vida måtte biträda detsamma, att kammaren måtte besluta »att i underdånig skrifvelse hos Kungl. Maj:t anhålla, det Kungl. Maj:t täcktes anbefalla vidtagande af åtgärder i ändamål att, efter föregången undersökning och utredning om hvilka af de i markegångstaxan under afdelningen litt. A ännu kvarstående räntepersedlar må kunna, jämte de af kammarkollegii tid efter annan meddelade föreskrifter föränledda, numera obehöfliga prisbestämmelser, från taxan uteslutas, en förenklad uppställning af markegångstaxan varder, så vidt möjligt, åstadkommen».

Denna utskottets hemställan blef af Första Kammaren utan diskussion bifallen, men då således kamrarnas beslut utfallit olika, blef frågan äfven för denna riksdag förfallen.

Utskottet, som ingalunda förbiser de svårigheter, hvilka möta att bringa markegångstaxorna i full öfverensstämmelse med nutida förhållanden, och som väl inser vikten af att full trygghet vinnes för att pris-sättningen å markegångspersedlarna blir så riktig som möjligt, anser dock fog icke saknas för yrkandet på en revision af nu gällande bestämmelser rörande markegångssättningen. Såsom här ofvan blifvit anfördt, uttalade

redan för 25 år sedan Riksdagens båda kamrar sig för en skrifvelse till Konungen med anhållan om undersökning och utredning, huruvida en del räntepersedlar skulle kunna ur markegångstaxorna uteslutas samt en förenklad uppställning af desamma åstadkommas, fastän sådan skrifvelse, på grund af olika omfattning i öfrigt af kamrarnas beslut, icke kom till stånd. De reformer i beskattningshänseende, som sedan den tiden blifvit genomförda, samt de förändrade förhållanden, som i många andra afseenden sedan dess inträdt, göra önskvärldheten nu än mer framträdande att bringa markegångstaxan i närmare öfverensstämmelse med nutida begrepp, hvarvid dock utan tvifvel stor varsamhet måste iakttagas och grundlig utredning föregå, innan sådan reform utan olägenhet kan genomföras.

Utskottet anser äfven i likhet med motionären att med nutidens snabba och bekväma förbindelser samt lättheten att erhålla noggranna uppgifter på gängse priser å de i markegångstaxorna upptagna viktigare varuslag något mindre omständlig föregående procedur för prisbestämnelserna än hvad nu är föreskrifvet skulle kunna vara till fyllest, utan att noggrannheten äfventyras, ehuru naturligtvis äfven i detta hänseende noga bör tillses, att förfaringssättet blir fullt betryggande för att såväl skattskyldiges som skattemottagares rätt i alla hänseenden må blifva tillgodosedd.»

Andra Kammaren har till fjärde tillfälliga utskottet hänvisat såväl herr Emthéns motion, n:o 69, som Första Kammarens nyss omförmälda, Andra Kammaren genom protokollsutdrag delgifna beslut, och anser sig utskottet böra till behandling i ett sammanhang företaga dessa bägge ärenden.

Utskottet har i utlåtande, n:o 28, vid 1888 års riksdag lämnat en redogörelse för gällande bestämmelser i afseende på markegångsprisens bestämmande äfvensom för uppkomsten af dessa bestämmelser, hvilken redogörelse hade följande lydelse:

»Markegångsinstitutionen i vårt land har sin rot i vårt gamla grundskattesystem och det sätt, hvarpå statsverket intill senaste tider disponerat inkomsten af grundskatterna. Räntan bestod af spannmål och en mängd andra persedlar eller prestationer, kronotonden åter af endast spannmål, och båda skatterna utgingo ursprungligen in natura. Redan tidigt började kronan anvisa inkomsten af vissa hemmans ränta eller tionde dels såsom lön åt ämbets- och tjänstemän, dels såsom

understöd åt allmänna verk och inrättningar, kyrkor eller fromma stiftelser, dels ock såsom godtgörelse för vissa, hemman eller lägenheter åladga besvär, t. ex. rustning, lotsning, gästgifverihållning m. m.; ja, kronan afhände sig till och med äganderätten till räntan af åtskilliga hemman, hvarigenom det slag af frälsehemman uppkom, som benämnas skattefrälsehemman; och hade i alla dessa fall den, som fått åt sig upplåten räntan eller tionden, att själf direkt uppbära densamma. Då emellertid förhållanden kunde inträffa, som gjorde det för allmogen svårt eller omöjligt att utgöra räntorna in natura, blef det nödigt att bestämma en norm, hvarefter desamma kunde få med penningar lösas, i hvilket afseende, och sedan försök gjorts med ett oföränderligt pris, det s. k. kronovärdiet, bestämdes, att lösen skulle erläggas »eftersom varorna i nästa köpstad gällde» eller »efter det köp och den markegång, som är i köpstäderna inom lagsagan den tiden som utlagorna böra utgå.» Skiljaktiga meningar mellan räntegifvare och räntetagare gjorde dock ytterligare bestämmelser nödiga, och uppdrogs det åt landshöfdingarne att efter samråd med tvänne män af hvar riksstånd, en räntegifvare och en räntetagare, fastställa markegång till rättelse för räntornas lösande med penningar samt afgöra därom uppkommande tvister, hvarjämte städernas magistrater och kronofogdarne fingo sig ålagdt att till landshöfdingarne insända uppgift å de i skatterna ingående varors rätta värde vid afradstiden. Med tiden öfvergick beslutanderätten från landshöfdingarne till de af dem inkallade deputerade för riksstånden, men enär dessa befunnits missbruka sin makt, blef det åt kammarkollegium uppdraget att rätta felaktigheter »till sitt behöriga medium» eller att med andra ord granska och fastställa markegångstaxorna. Detta förhållande blef dock ändradt efter nya statskicketets införande, då, med tillämpning af stadgandet i 75 § regeringsformen, kammarkollegii befogenhet inskränktes till hvad den allt sedan varit eller att såsom en öfverordnad instans pröfva de besvär, som anföras öfver den af deputerade fastställda markegången, hvarjämte och då enligt allmänna lagen Tomedag (den 21 december) vore rätter afradsdag samt möjligen anförda besvär till den tiden borde vara afgjorda, tiden för markegångssättningen, som förut ägt rum fram i december månad, tillbakaflyttades till början af november månad. Den sekelgamla frågan om de i den ordinarie räntan ingående persedlars omsättning och förenkling började omsider nalkas sin lösning. Att omsätta samtliga räntepersedlarne i penningar, därtill var dock tiden ännu icke mogen, utan man åtnöjdes med att bibehålla några få, förnämligast spannmål, såsom hufvudräntepersedlar och att omsätta de

öfriga antingen till hufvudräntepersedlar eller till penningar; hufvudräntepersedlarne skulle lösas med penningar, men när man till grund härför icke ville lägga det gamla förhållandet eller hvarje års skiftande markegångspris, med afseende hvarå med rätta anmärkts, att skattebeloppet icke stode i rättvist förhållande till de skattskyldiga egendomarnas afkastning, utan tvärtom ökades i samma mån som dåliga skördar eller missväxt minskade tillgångarne för de skattskyldige till skattens utgörande, beslöt man i stället, att räntorna skulle hvarje år lösas efter ett på förhållandena under någon längre tidsperiod grundadt *medelpris*, hvarigenom man hoppades få olikheterna emellan de goda och onda åren utjämnade, och till medelpris antogs medium af *tio* års markegång. Man hade dock iakttagit, att den markegång, som sattes i början af november månad, då årets nyss inbergade skörd ännu icke i större myckenhet utkommit i marknaden, icke på ett fullt tillförlitligt sätt angäfvde prisen för skatteåret i dess helhet, hvilka pris gemenligen vunne stadga först längre fram under vinterns lopp; af sådan anledning ville man icke låta nämnda markegångspris ingå i beräkningen af det tioåriga medelpriset, utan beslöt man att i dess ställe taga ett nytt särskildt *årspris*, grundadt på förhållandena under månaderna oktober—mars; och när detta årspris tydligtvis icke kunde bestämmas förr än efter mars månads utgång, men det tioåriga medelpriset, hvarefter räntorna skulle lösas, borde vara känt redan vid afradstiden i december månad, fann man sig af praktiska skäl föranlåten att i stället för skatteårets årspris taga det föregående årets på enahanda sätt bestämda årspris, hvaraf följd blef den, att det tioåriga medelpriset eller, såsom det vanligen benämnes, medelmarkegångspriset för hvarje år kom att utgöra medium af de tio nästföregående årens årspris utan att röna någon påverkan af det löpande årets prisförhållanden. Det gamla sättet för årsmarkegångens bestämmande måste likväl bibehållas dels såsom öfvergångsstadgande, där hinder för medelprisets tillämpning af en eller annan anledning kunde möta, dels ock med hänsyn till frälseräntorna, på hvilkas beskaffenhet och utgörande de nya stadgandena icke finge i någon mån inverka.

På sådana grunder är den ännu i väsentliga delar gällande kungl. kungörelsen angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande den 11 maj 1855 byggd, för hvars stadganden, såsom de nu lyda, här skall i korthet redogöras. I hvarje län upprättas markegångstaxa årligen af åtta inom länet bosatta, för sakkunskap och oväld kända, af vederbörande landsting utsedda deputerade, som för ändamålet sammanträda i länsresidenset å viss dag i november månad före den 5 under

ordförandeskap af landshöfdingen — så vida han är närvarande — hvilken dock icke äger rätt att i besluten deltaga, men är skyldig att göra de erinringar, som finnas af nöden, och att, då hans mening från deputerades beslut afviker, låta densamma i protokollet anteckna. För bevakande af kronans rätt är landskamreraren tillstådes med skyldighet att, om afseende å hans framställningar icke fästas, dem till protokollet anmärka. Deputerade bestämma den särskilda markegången å ränte-, tionde- samt andra därmed jämförliga persedlar för det löpande året, hvilken upptages i markegångstaxan under litt. A. mom. 1:o och hvilken numera hufvudsakligen endast har betydelse såsom grund för de likvider enskilde emellan, som äro en följd af med afseende å årlig markegång träffade öfverenskommelser, hvartill förnämligast äro att hänföra frälseräntor. Vidare hafva deputerade att bestämma det *årspris*, som i markegångstaxan upptages under litt. B och som saknar all själfständig betydelse, utan endast ingår i beräkningen af det medelpris för de senaste tio åren, efter hvilket ej mindre kronans behållna och anordnade räntor och tionde enligt en år 1855 utfärdad författning skulle få af räntegifvaren lösas, än ock kronans arrenden, där de äro bestämda i spannmål, skola med penningar utgöras. Hvad åter angår själfva det tioåriga medelpriset eller medelmarkegångspriset, som i markegångstaxan upptages under litt C, uträknas detsamma å landskontoret. Slutligen hafva deputerade att utsätta värdet å vissa persedlar och tjänstbarheter, hvilka enligt gällande författningar skola i markegångstaxan införas och där upptagas såsom underafdelningar under litt A. Hit höra pris å vissa soldatbeklädnadspersedlar, vakansafgifter, underhåll åt tågande trupper samt bröd åt fångar under forsling, allt af väsentlig betydelse endast för vissa grenar af statsförvaltningen. Till ledning för markegångsdeputerade vid prisens bestämmande skola priskuranter å fullgjorda och afradsgilda varor af de persedelslag, som upptagas i markegångstaxan, upprättas såväl för städerna som för landet. Priskuranterna till markegången under litt. A. upprättas på landet fögderivis af fullmäktige, utsedda å kommunalstämma, en för hvarje socken, hvilka i medlet af oktober månad sammanträda med kronofogden och i öfverensstämmelse med medeltalet af de pris, fullmäktige hvar för sin socken uppgifva, stadga det pris på hvarje under taxerubriken upptagen persedel, hvilket såsom ortens gångbara bör till länets markegångsförrättning uppgifvas. Kronofogden skall jämväl yttra sin mening och, därest denna skiljer sig från de af fullmäktige stadgade pris, låta sitt afgifna yttrande åtfölja priskuranten. Vid samma tid, d. v. s. i medlet af oktober månad, skola

magistraterna i länets städer aflämna uppgift på de i staden då gångbara pris å samma persedlar. Hvad angår priskuranterna till markegången under litt. B eller det s. k. årspriset, skola de för städerna uppgöras, i öfverensstämmelse med torgprisen under oktober, november, december, januari, februari och mars månader, af magistraten efter hvarje månads slut, samt för landet fögderivis af särskilda nämnder, bestående dels af minst 4 och högst 8 räntegifvare, valda skiftesvis af de socknar, Konungens befallningshafvande bestämmer, och dels af ett motsvarande antal af Konungens befallningshafvande utsedde män, kände för sakkunskap och oväld, helst räntetagare, hvilka nämnder sammanträda med kronofogden 2:ne gånger årligen, nämligen i början af januari och i slutet af mars, då priskuranter upprättas, vid det förra tillfället för de tre sista månaderna af det förflutna, och vid det senare tillfället för de tre första månaderna af det löpande kalenderåret, med åliggande för kronofogden att anmärka, huruvida han i något fall anser andra pris än de uppgifna hafva varit i orten gällande, äfvensom att särskildt utsätta de vid marknader och andra samlingsställen å landet gångbara pris; varande därjämte föreskrifvet, att i afseende å sådana artiklar, hvilka i allmänhet utgöra föremål för afsalu, endast de pris böra tagas i betraktande, hvilka äro gångbara vid så kallad kontant försäljning. Öfver förutnämnda båda slag af priskuranter upprättar landskontoret sammandrag med utsatt medelpris för hela länet eller markegångsdistriktet, om länet är i särskilda sådana indeladt, hvilka sammandrag jämte öfriga ärendet rörande handlingar därefter framläggas för markegångsdeputerade. Dessa hafva då att efter noggrant öfvervägande af kända förhållanden och med ledning af de uppgjorda priskuranterna bestämma markegångspriset; deputerade äro således icke ovillkorligt bundna af priskuranterna, men då de frånträda dessas medelpris, böra skälen därtill i hvarje fall uti protokollet anföras, hvilken omständighet af Riksdagen år 1881 särskildt åberopades till stöd för dess af Kungl. Maj:t jämväl bifallna anhållan om borttagande af den edgång, som deputerade dessförinnan hade att före markegångsförrettningens början fullgöra. Då skiljaktiga meningar bland deputerade yppas, sker omröstning, hvarvid de flestes mening blifver gällande, och om rösterna utfalla lika för två olika pris å samma persedel, skall medelbeloppet däraf såsom markegångspris upptagas. Den fastställda markegångstaxan skall skyndsamligen kungöras i länets kyrkor med besvärshänvisning, i hvilket afseende gäller, att besvär få hos kammarkollegium anföras så väl af räntegifvare eller räntetagare och annan

missnöjd, som ock af kammarkollegii advokatfiskal, därest han skulle finna något å kronans vägnar vara att erinra; och kommer beslut om ändring af den under litt. A i taxan upptagna markegång att gälla till förmån allenast för den eller dem, som den vunna ändringen i rätten tid sökt, hvaremot hvarje i behörig ordning fastställd förändring i det under litt. B bestämda årspris kommer att tillämpas inom hela länet eller markegångsdistriktet, utan afseende därå om ändringen genom besvär af flera eller färre blifvit föranledd. Öfver kammarkollegii beslut få underdåniga besvär hos Kungl. Maj:t anföras, och skola dylika besvär från räntegifvare eller räntetagare ingifvas hos Konungens befallningshafvande innan klockan tolf å trettionde dagen från delfäendet.»

Det utlåtande, hvori denna redogörelse fanns intagen, var afgifvet med anledning af två inom Andra Kammaren väckta motioner, af hvilka den ena afsåg förändring af sättet för uppgörande af priskuranter till årsprisen för landet och den andra en omarbetning i dess helhet af de i kungl. kungörelsen den 11 maj 1855 och andra författningar befintliga stadganden, som rörde grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande. I anledning af dessa motioner beslöt Andra Kammaren för sin del, att Riksdagen skulle i skrifvelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes *dels* taga i öfvervägande, huruvida icke grunderna för det tioåriga medelmarkegångsprisets bestämmande kunde på så sätt förändras, att, med borttagande af det s. k. årspriset, medelmarkegångspriset för hvarje år blefve medium af samma års och de nio föregående årens löpande markegångspris, äfvensom att förändrade bestämmelser meddelades angående sättet för de årliga priskuranternas uppsättande, samt därefter, så fort ske kunde, för Riksdagen framlägga förslag till en därpå byggd ny förordning angående grunderna och sättet för markegångsprisens bestämmande, omfattande samtliga dit hörande stadganden och således jämväl föreskrifter om hvad enskilde hafva att iakttaga vid anförande af besvär öfver kammarkollegii beslut om ändring i markegångstaxorna, med afseende hvarå den största möjliga lättnad torde böra den klagande beredas, *dels* ock låta komma under ompröfning, huruvida icke för vinnande af önskvärd förenkling de persedlar, som nu funnes i de olika länens markegångstaxor upptagna, men som inom samma län icke utgjorde räntepersedlar eller beräknades mellan räntegifvare och ränte-

tagare, kunde ur markegångstaxorna uteslutas. Detta beslut blef emellertid icke biträdt af Första Kammaren.

År 1889 väcktes inom Andra Kammaren flera motioner afseende markegångssättningen; samtliga dessa, däribland äfven en, som afsåg förenkling vid priskuranternas upprättande, blefvo emellertid af kammaren afslagna. Samma öde vederfors en motion, som år 1895 väcktes inom Andra Kammaren, afseende skrifvelse till Kungl. Maj:t med begäran om revision af markegångstaxorna samt att prisen å de olika däri förekommande sädeslagen måtte bestännas efter vikt.

Efter sistnämnda år har frågan om förändring i stadganden om markegångssättningen icke förekommit inom Andra Kammaren, men inom Första Kammaren väcktes år 1903 en motion, som åsyftade förenkling i sättet för markegångsprisens bestämmande. Denna motion föranledde dock icke någon Första Kammarens åtgärd.

Med anledning af hvad motionären i Andra Kammaren anført rörande markegångsprisens olika belopp å olika orter har utskottet granskat de markegångstaxor, som upprättades af de markegångsdeputerade, hvilka sammanträdde i november månad år 1904. Vid denna granskning har utskottet funnit högst betydande skiljaktigheter i de värden, hvilka inom olika, stundom närgränsande län äsatts vissa persedlar. Sålunda var priset å en hektoliter hvete i ett län beräknadt till 11 kronor 72 öre, i ett annat till 9 kronor 50 öre; rågpriset pr hektoliter var högst 9 kronor 88 öre och lägst 7 kronor 64 öre; en hektoliter korn beräknades kosta i ett län 9 kronor 76 öre och i ett annat endast 6 kronor 35 öre. Ett »fodernöt» upptages i Hallands län till 55 kronors värde; i Älfsborgs län upptages en »foderoxe» till 61 kronor, en »städjeoxe» till 68 kronor 50 öre och en »laggill ox» till 113 kronor; i Västernorrlands län värderas en ox, »sådan som i landet finnes», till 83 kronor 89 öre; en östgötaoxe beräknas kosta 190 kronor.

Dessa af ortförhållandena säkerligen icke betingade skiljaktigheter torde till väsentlig del bero på sättet för priskuranternas och markegångstaxornas upprättande. Äro inom ett markegångsdistrikt (län eller landskap) ett flertal städer belägna, blifva merendels i ett motsvarande antal priskuranter jämförelsevis höga pris upptagna och markegångsprisen, som äsättas efter medeltalet af de i priskuranterna upptagna pris, äfvenledes tämligen höga; äro däremot städerna få till antalet,

blir det slutliga priset oftast jämförelsevis lågt. Ganska belysande detta hänseende är, att bräder af viss dimension, som förekomma i markegångstaxan för Blekinge län, år 1904 beräknades hafva ett värde, i länets östra fögderi af 8 kronor 40 öre, men i Karlshamn af 19 kronor pr tolt.

Med hänsyn till dessa förhållanden och hvad motionären i Andra Kammaren anført, bland annat beträffande kostnaderna å vissa orter för priskuranternas upprättande, delar utskottet hans uppfattning, att sättet för upprättande af priskuranter och markegångstaxor bör underkastas revision. Då vid en sådan revision alla hithörande förhållanden lämpligen böra tagas i betraktande, torde vid revisionen jämväl böra tagas under öfvervägande, huruvida icke utöfver de åtgärder, som vederbörande ämbetsmyndigheter vid flera tillfällen lära ha vidtagit i syfte af åtskilliga räntepersedlars uteslutande ur markegångstaxorna, ytterligare sådana åtgärder böra företagas. Utskottet hemställer sålunda, att Andra Kam-maren måtte i likhet med Första Kammaren för sin del besluta,

att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t an-håller, att Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utred-ning, huruvida och i hvad mån en del räntepersedlar skulle kunna ur markegångstaxorna uteslutas, samt efter föranstaltad granskning af de författningar, som hafva afseende på priskurantuppgifterna och sättet för markegångstaxornas upprättande, taga i nådigt öfver-vägande, huruvida en förändring i de förberedande åtgärderna för markegångstaxornas upprättande i syfte att åstadkomma en förenkling i det nu föreskrifna förfaringssättet skulle kunna vidtagas, utan att nog-grannheten äfventyras, samt sedermera till Riksdagen framlägga det förslag i ämnet, hvartill Kungl. Maj:t må finna sådan utredning föranleda.

Stockholm den 14 mars 1905.

På utskottets vägnar:

GUSTAF W. ROOS.